

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ
TÜRKMER

TÜRKMENİSTAN ERKEN SEÇİMLERİ

Mustafa Zafer SOYDAN
TÜRKMER Araştırma Asistanı

Bu yayının tüm hakları Sakarya Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne aittir. İzin olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

© 2022 TÜRKMER

Türkmenistan Erken Seçimleri

12 Mart 2022 tarihinde Türkmenistan'da devlet başkanının seçildiği erken seçimler icra edilmiştir. 3 milyon 435 bin 950 seçmenin katıldığı, 2.557 sandıktan oluşan seçimler saat 19.00 itibariyle sona ermiştir. (Büyükelçilik ve konsolosluklarda da 41 sandık kurulmuştur). Türkmenistan vatandaşlarının %97.12'si siyasi görevlerini yerine getirerek oylarını kullanmışlardır.¹ Halk iradesinin tecellisi açısından bu oldukça yüksek bir rakam olarak göze çarpmaktadır.

Türkmenistan Anayasasına göre yedi yıllığına seçilen başkanlık yarışında dokuz aday mücadele etmiştir. Adayların üçü siyasi parti temsilcilerinden oluşurken, altı aday bağımsız olarak seçimlere katılmıştır. Seçimlerde, Türkmenistan Demokrat Partisi adına Serdar Berdimuhamedov, Sanayici ve Girişimciler Partisi adına Babamırat Meredov, Tarım Partisi adına ise Agadjan Bekmiradov yarışmıştır. Bağımsız adaylar ise şunlardır; Perhat Begencov, Berdimammet Gurbanov, Maksatmırat Obezlepdiev, Kakageldi Sariev, Hıdır Nunnaev ve Maksat Oşedovdur.²

Merkez Seçim Komisyonunun resmi rakamlarına göre seçimler, Türkmenistan Demokrat Partisi Adayı ve mevcut başkanın oğlu olan kırk yaşındaki Serdar Berdimuhamedov'un ezici üstünlüğüyle noktalanmıştır. Şubat 2021'den bu yana Türkmenistan Başbakan yardımcılığı görevini ifa eden Berdimuhamedov oyların %73'ünü alarak ülkenin yeni devlet başkanı olmuştur.³ Berdimuhamedov en yakın rakibinden yaklaşık on kat fazla oy almıştır. Diğer adaylar hiçbir varlık gösterememiş adeta seçim sandığında gömülü kalmıştır. Bağımsız aday Hıdır Nunnaev oyların %11.09'unu alarak ikinci olmuştur. Diğer adaylar ise %10'u geçememişlerdir.

Berdimuhamedov'un Türkmenistan devlet başkanı oğlu sıfatıyla seçime katılması ve rakiplerine ezici üstünlük kurması birtakım eleştirilerin peyda olmasına yol açmıştır. Ulusal ve

¹ "Выборы президента Туркменистана завершились. Проголосовало 97,12% избирателей, Vyborny prezidenta Turkmenistana zavershilis'. Progolosovalo 97,12% izbirateley"
<https://www.hronikatm.com/2022/03/du-soleil-is-over/>, Хроника Туркменистана, (Erişim Tarihi: 16.03.2022)

² "Президентские выборы завершились на всей территории Туркменистана, Prezidentskiye vyborny zavershilis' na vsej territorii Turkmenistana", <https://turkmenportal.com/blog/45147/prezidentskie-vybory-zavershilis-na-vsei-territorii-turkmenistana>, Turkmenportal, (Erişim Tarihi: 16.03.2022)

³ "В Туркменистане поменяли президента, V Turkmenistane pomenyali prezidenta", Euronews, (Erişim Tarihi: 16.03.2022)

uluslararası birçok gözlemci seçimleri Gurbangül Berdimuhamedov'un iktidarı devri için bir formalite olarak görmektedir. Gözlemcilerin birçoğuna göre Türkmenistan dünyanın en kapalı ülkesidir ve bağımsızlığını kazandığı 1991'den bu yana yapılan hiçbir seçim şeffaf olmamıştır. Bunun en büyük nedeni ise ülkede muhalefetin olmayışı ve medyanın devlet kontrolünde oluşudur.⁴ Bağımsızlığını 31 yıl önce kazanan bir ülkenin demokrasiyi iyice benimsemesi, demokratik yollardan iktidarı devretmesi, patrimonyal anlayıştan vazgeçmesi ve şeffaf, adil ve güvenilir seçimlerin yapılmasını beklemek çok iyimser bir yaklaşım olurdu. Nitekim dünya demokrasi tarihi demokrasilerin kısa süre içinde benimsenmemesi ve demokratik yollardan iktidarı devretmemesi örnekleriyle doludur. Ancak bu genel kanaat illegal yollarla gücü ele geçirmeye çalışanların iktidarını meşrulaştırmaz ve meşrulaştırmamalıdır. Aynı tarihlerde bağımsızlığını kazanan diğer Orta Asya ülkelerinin seçimlerinin güvenilirliği konusunda daha az kuşku duyuluyorsa Türkmenistan'ın bu konuda kendisini sorgulaması gerekmektedir.

Seçim kararının 14 Şubat 2022 tarihinde alınması eleştirilen bir diğer konu olmuştur. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Demokratik Kurum ve İnsan Hakları Ofisi Türkmenistan'da yapılan seçimlere gözlemci göndermeme tavsiyesi vermiştir. Sebep olarak ise seçimin duyurulması ile seçim zamanı arasında kısa bir sürenin olmasıdır.⁵ Merkez Seçim Komitesi'nin aldığı bu kararın amacı diğer adayların daha organize bir şekilde seçime gitmelerine engel olarak devlet gücünü arkasında hisseden Berdimuhamedov'un daha fazla oy almasına yardımcı olmak olduğuna dair görüşler eleştirilerin dozajını arttırmaktadır.

Seçimler hakkında eleştiriler olduğu kadar müspet yorumlar da mevcuttur. Bu açıklamalardan bir tanesi seçimleri yakından takip eden Rusya tarafından gelmiştir. Rusya'nın Aşkabat Büyükelçisi Alexander Blokhin seçimlerin olaysız yapıldığını, Aşkabat'ın seçim deneyimi olduğunu ve seçimlerin üst düzeyde organize edildiğini belirtmiştir.⁶

⁴ "В Туркменистане поменяли президента, V Turkmenistane pomenyali prezidenta", Euronews, (Erişim Tarihi: 16.03.2022)

⁵ "Выборы президента Туркменистана завершились. Проголосовало 97,12% избирателей, Vyborny prezidenta Turkmenistana zavershilis'. Progolosovalo 97,12% izbirateley" <https://www.hronikatm.com/2022/03/du-soleil-is-over/>, Хроника Туркменистана, (Erişim Tarihi: 16.03.2022)

⁶ "Выборы президента Туркменистана завершились. Проголосовало 97,12% избирателей, Vyborny prezidenta Turkmenistana zavershilis'. Progolosovalo 97,12% izbirateley" <https://www.hronikatm.com/2022/03/du-soleil-is-over/>, Хроника Туркменистана, (Erişim Tarihi: 16.03.2022)

Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) Sekreteryası yetkililerinden oluşan Seçim Gözlem Komisyonu seçimleri bizzat sandık başlarında takip etmiştir. Seçimler sonucunda ise TDT Genel Sekreteri Gismat Gozalov basın toplantısı düzenleyerek seçimlere ilişkin bir değerlendirme yapmıştır. Gozalov, Seçimlerin açık, şeffaf ve Türkmenistan ulusal mevzuatına ve uluslararası kabul görmüş seçim standartlarına ve uygulamalarına uygun olduğunu belirtmiştir. Gazalov ayrıca misyon adına, seçimlerin başarılı bir şekilde gerçekleşmesinden dolayı Türkmenistan'a ve Türkmen halkına teşekkür etmiş, Türk Dünyası'ndaki kardeşlik ilişkilerinin güçlendirilmesine daha fazla katkıda bulunmasını temenni etmiştir.⁷

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada seçimlerin barış ve huzur ortamında gerçekleşmesinden duyulan memnuniyet dile getirilerek Türkmenistan'ın istikrarına büyük önem verilmesine ve karşılıklı çıkar temelinde ilişkilerin geliştirilmesine vurgu yapılmıştır. Türkiye'nin kardeş ülke olarak gördüğü Türkmenistan ile yeni dönemde bölgesel istikrara ve refaha yönelik tutumların geliştirilmesine yönelik atılacak adımları teyit etmesi Aşkabat'ı önemli bir partner olarak görülmesinin siyasi dile yansımadır. Türkiye seçim sonrasında Berdimuhamedov yönetimindeki Türkmenistan ile her alanda yapıcı adımları atacaktır.

⁷ "Türk Devletleri Teşkilatı Seçim Gözlem Misyonu, Türkmenistan Cumhurbaşkanlığı Seçimlerini gözlemledi", https://www.turkkon.org/tr/haberler/turk-devletleri-teskilati-secim-gozlem-misyonu-turkmenistan-cumhurbaskanligi-secimlerini-gozlemledi_2482, Türk Devletleri Teşkilatı, (Erişim Tarihi:18.03.2022)

KAYNAKÇA

- “Выборы президента Туркменистана завершились. Проголосовало 97,12% избирателей, Vybory prezidenta Turkmenistana zavershilis'. Progolosovalo 97,12% izbirateley”
<https://www.hronikatm.com/2022/03/du-soleil-is-over/>, Хроника Туркменистана, (Erişim Tarihi: 16.03.2022)
- “Президентские выборы завершились на всей территории Туркменистана, Prezidentskiye vybory zavershilis' na vsej territorii Turkmenistana”,
<https://turkmenportal.com/blog/45147/prezidentskie-vybory-zavershilis-na-vsei-territorii-turkmenistana>, Turkmenportal, (Erişim Tarihi: 16.03.2022)
- “В Туркменистане поменяли президента, V Turkmenistane pomenyali prezidenta”,
Euronews, (Erişim Tarihi: 16.03.2022)
- “Türk Devletleri Teşkilatı Seçim Gözlem Misyonu, Türkmenistan Cumhurbaşkanlığı Seçimlerini gözlemledi”, https://www.turkkon.org/tr/haberler/turk-devletleri-teskilati-secim-gozlem-misyonu-turkmenistan-cumhurbaskanligi-secimlerini-gozlemledi_2482, Türk Devletleri Teşkilatı, (Erişim Tarihi:18.03.2022)